

**Schoolondersteuningsprofielen
Plein013
2016**

Basisschool Den Bijstere

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening: Basisschool Den Bijstere

Datum bezoek: dinsdag 17 november 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: Paulien Muller
Sardes, Utrecht
December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt onderwijsondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de onderwijsondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar onderwijsondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet, en wanneer wel, op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de onderwijsondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de onderwijsondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

¹ Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat 'een leerling bij de groep houden' betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de leerlingen die op dat moment de klas vormen. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heteroog, waardoor 'een leerling bij de groep houden' hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methode-gebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

Leerkrachten op scholen die vooral methode-gestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methode-gestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methode-gestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)
- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder) - aanwezig waren: *Kristel Borghs (adjunct-directeur, tijdelijk waarnemend directeur)*, *Patricia van Riel (ib'er)*, *Liedeke van Nunen (leerkracht)*, *Jantiena Bakker (ouder MR)*, *Anouk Pickhard (schoolconsulent Plein013)*
- observaties bij enkele lessen: *groep 3-4, groep 7, groep 1-2*
- een teamgesprek - aanwezig waren: nagenoeg alle teamleden die op de dag van de audit werkzaam waren, ongeveer 20 personen. Ook de consulent Plein013 was bij het gesprek aanwezig.

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van de Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

De auditor dankt de school voor de gastvrije ontvangst.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groeimogelijkheden

Basisschool Den Bijstere is een school met 282 leerlingen vlakbij het centrum van Tilburg met een behoorlijk gemengde populatie wat betreft opleidingsniveau en sociaal-economische achtergrond van de ouders. Tegelijkertijd heerst er een rustige, vriendelijke sfeer in de school, waar ook de ouders op een vanzelfsprekende manier aanwezig en welkom zijn. De nauwe betrokkenheid van de teamleden bij alle kinderen en de wijze waarop wordt gedifferentieerd naar de behoeften van elk kind worden genoemd als factoren die 'preventief' werken. Het gebouw stamt uit de jaren zeventig en is herhaaldelijk uitgebouwd. De kleuters zijn gehuisvest rondom een eigen plein op de begane grond, waar ook een bewegingsruimte aanwezig is. De peuterspeelzaal grenst weer aan deze ruimte. De middenbouw is eveneens rondom een middenplein gegroepeerd, waar boeken, tafels en computers beschikbaar zijn. De bovenbouwgroepen zijn op de eerste verdieping gehuisvest rondom een klein middenplein waar eveneens tafels en computers staan. De middenpleinen en ook de aula waren gedurende de audit intensief in gebruik om te werken met kleine groepjes en om een mediationgesprek te voeren in het kader van de Vreedzame School. Hoewel het gebouw zelf wat oud en stoffig oogt, was de inrichting van zowel de pleinen als de lokalen met zorg en oog voor de onderwijsbehoeften van de leerlingen vormgegeven. Den Bijstere heeft in de afgelopen periode twee directeurwissels meegemaakt en momenteel is er een adjunct-directeur aan de leiding. Een belangrijke koerswijziging is geweest dat de leerkrachten meer aan het roer van de school zijn komen te staan. Een grote verandering is geweest om met groepsoverzichten en groepsplannen te gaan werken. Het team heeft er voor gekozen om deze verandering eerst te borgen en zich verder te richten op twee speerpunten: de Vreedzame school en kindgesprekken. Het werken met groepsoverzichten en groepsplannen is inmiddels op alle groepen op papier en in de praktijk terug te vinden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de flexen, de stagiaires en ouders om kinderen in groepjes en in sommige gevallen individueel begeleiding te bieden. Daartoe wordt binnen de bouwen ook samengewerkt om kinderen te clusteren. Het team van Den Bijstere benadrukt de open sfeer en transparantie tussen de teamleden onderling; knelpunten worden besproken en gezamenlijk opgelost en er is sprake van diverse expertise en honger naar nieuwe kennis. Ook naar leerlingen en ouders toe wil men zo open communiceren. De introductie van kindgesprekken is daar een aanzet toe. Ouders wil men intensief betrekken bij zorgtrajecten. Ouders geven aan dat zij zeer waarderen dat hun kind 'gezien' wordt door de school en dat de school leerproblemen goed onderkend. Ruimte voor verbetering zit op de punten van het diagnosticeren van de oorzaken van leerproblemen en op de overdracht van zorgaanpak van de ene op de andere leerkracht. Een uitdaging die zowel ouders als teamleden noemen is de werkwijze bij kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Het signaleren van hoogbegaafdheid en het bieden van een passend aanbod aan alle hoogbegaafde leerlingen zijn aspecten waarop ruimte is voor groei.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school ten opzichte van ten opzichte van andere scholen in Nederland

- ☐ meer homogeen
- ☒ vergelijkbaar
- ☐ meer heterogeen

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van *basisschool Den Bijstere* weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

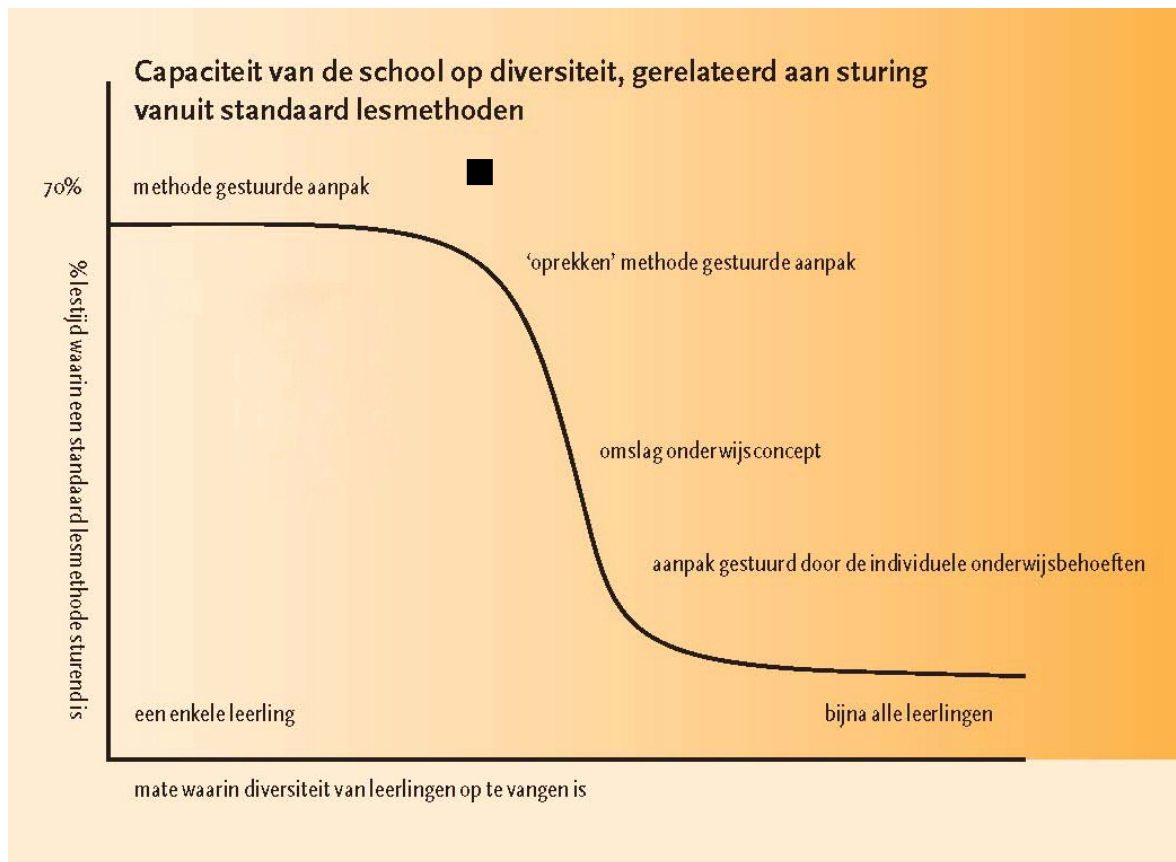
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methode-gestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingenpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

Den Bijstere bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die

-
- ☐ basisondersteuning biedt aan leerlingen (passend bij een netwerkschool)
 - ☐ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een netwerkschool plus)
 - ☒ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
 - ☐ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team (passend bij een brede ondersteuningsschool)

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

-
- ☒ extra 'handen' in de klas
 - ☐ onderwijsmaterialen
 - ☒ de ruimtelijke omgeving
 - ☒ specialistische expertise
 - ☐ contacten met externe relaties

Deze beschikbaarheid van voorzieningen past bij een smalle ondersteuningsschool.

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

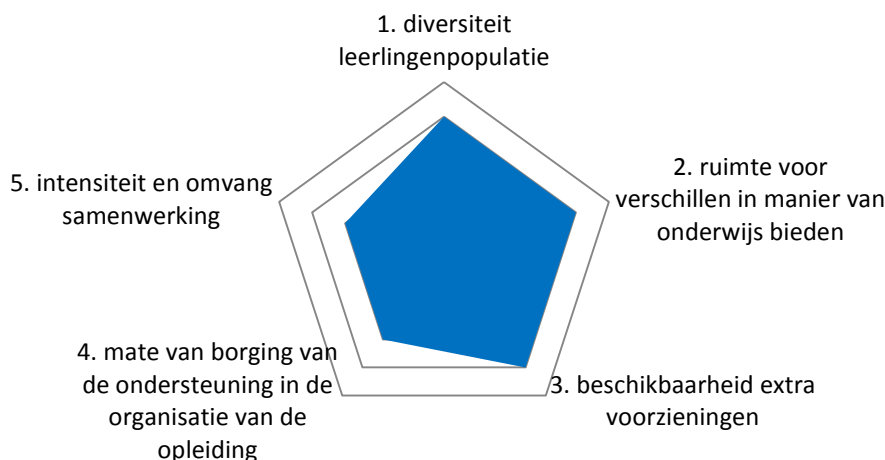
-
- ☐ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig (passend bij een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
 - ☒ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet (passend bij een netwerkschool plus)
 - ☐ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet (passend bij een netwerkschool)
 - ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: Samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

-
- ☐ intensief, in een stevig netwerk met veel partners (passend bij een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
 - ☒ intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
 - ☐ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een netwerkschool plus)
 - ☐ beperkt (passend bij een netwerkschool)

Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Over het geheel genomen is *basisschool Den Bijstere* te karakteriseren als een **smalle ondersteuningsschool**.

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.

Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

Op basisschool Den Bijstere is sprake van een sterk gemêleerde populatie met betrekking tot opleidingsniveau van de ouders. De diversiteit in sociaal-economische achtergrond is terug te zien in de diversiteit aan voorkennis waarmee de kinderen naar school komen. Verder is er sprake van grote niveauverschillen, variërend van een ZML-leerling tot hoogbegaafde leerlingen. Met betrekking tot etniciteit en anderstaligheid is de populatie juist behoorlijk homogeen; veruit de meeste kinderen zijn autochtoon en Nederlandstalig.

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.

Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

Een grote verandering in de afgelopen jaren is geweest om met groepsoverzichten en groepsplannen te gaan werken. Het team heeft er voor gekozen om deze verandering eerst te borgen en zich verder te richten op twee speerpunten: de Vreedzame school en kindgesprekken. Alle leerkrachten voeren

inmiddels kindgesprekken. Enkele doen dit veelvuldig en op eigen initiatief, ander moeten zich deze werkwijze nog eigen maken.

Het werken met groepsoverzichten en groepsplannen is inmiddels op alle groepen op papier en in de praktijk terug te vinden. Daarbij wordt creatief gebruik gemaakt van de flexen, de stagiaires en ouders om kinderen in groepjes en in sommige gevallen individueel begeleiding te bieden. Zo biedt de leraarondersteuner die ook de RT-opleiding heeft gedaan begeleiding aan een leerling met het syndroom van Down. Binnen de bouwen wordt ook samengewerkt om kinderen te clusteren. Tijdens de observatie was duidelijk terug te zien hoe in alle bouwen zowel binnen de groep als daarbuiten extra aandacht werd geboden aan individuele kinderen en aan subgroepjes. De meeste van deze werkvormen staan in de groepsplannen opgenomen. Tijdens het interview wordt aangegeven dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden van de nadruk op RT buiten de groep naar het bieden van een passend aanbod, liefst met extra handen aanwezig, op de groepen zelf.

Een kernwaarde van de school is onderzoeken. De methode wereldoriëntatie is gekozen omdat deze geschikt is om kinderen te laten ontdekken. Tegelijk zijn de geïnterviewden het erover eens dat leerkrachten op sommige momenten nog te strak aan methodes vast houden. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen leerkrachten onderling en ook tussen vakken: taal en rekenen zijn meer methodegestuurd.

De kijk van het team op zorg is dat er sprake is van een teamaanpak. De begeleiding van leerlingen wordt tussen leerkrachten besproken en overgedragen, de groepsplannen worden gezamenlijk besproken, er is sprake van een heldere zorgstructuur. Vanuit de ouders wordt dit niet altijd zo ervaren. Ouders van zorgkinderen ervaren soms discrepanties in de werkwijze van het ene op het andere jaar. Tenslotte heeft het team van basisschool Den Bijstere een veelheid en diversiteit aan hoogwaardige expertise in huis. Gezamenlijke expertise is opgebouwd op de volgende aspecten:

- werken met groepsoverzichten en groepsplannen
- coöperatief leren
- woordenschat
- Vreedzame School
- Kind op de gang
- gesprekstechnieken

Er zijn werkgroepen gevormd op lezen, taal en rekenen. De individuele expertise is divers (zie Bijlage opbrengsten interview) en in de schoolcultuur wordt sterk de nadruk gelegd op het delen van kennis met collega's. Er is sprake van een lerende organisatie, waar de leerkrachten gezamenlijk aan het roer staan. Een uitdaging die zowel ouders als teamleden noemen is de werkwijze bij kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Het signaleren van hoogbegaafdheid en het bieden van een passend aanbod aan alle hoogbegaafde leerlingen zijn aspecten waarop ruimte is voor groei. Een collega met Master SEN, specialisatie Hoogbegaafdheid, is bezig om op dit punt een werkplan op te stellen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Basisschool Den Bijstere heeft zich al ver ontwikkeld op het punt van omgaan met verschillen. Op creatieve wijze wordt gedifferentieerd naar niveau, waarbij gebruik wordt gemaakt van extra handen op de groep, inclusief ouders, en wordt samengewerkt binnen de bouwen en soms ook tussen de bouwen. De ontwikkeling van het bieden van RT buiten de groep naar een inclusieve aanpak op de groep past ook bij deze ontwikkeling. Daarbij is sprake van een open en leergierige houding binnen het team, waarbij de leerkrachten gezamenlijk hun prioriteiten bepalen en daarop hun scholingsplannen en werkplannen afstemmen.

Tijdens het interview en het teamgesprek werden enkele punten genoemd waarop nog ruimte is voor groei:

- Meer de methodes los durven laten en werken aan de hand van de leerlijnen. Sommige leerkrachten hebben hiermee al ervaring opgedaan tijdens de opleiding en / of op een andere werkplek. Voor de leerkrachten die hier minder bekend mee zijn kan het inspirerend werken om een keer op werkbezoek te gaan bij collega's op een school die bijvoorbeeld veel projectmatig onderwijs biedt.
- Het ontwikkelen van een schoolbrede aanpak op hoogbegaafdheid. Op dit vlak wordt een werkplan ontwikkeld. Gezien de zojuist genoemde keuze voor een inclusieve aanpak voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand zou het passend zijn als ook voor de kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong een aanbod binnen de eigen groep / bouw zou worden ontwikkeld.

- Bij het nadenken over een aanpak op hoogbegaafdheid komt meestal automatisch het aspect van differentiëren op leerstijl ter sprake. Ook op dit punt werd vanuit het team ruimte voor groei geconstateerd - vanzelfsprekend ook met betrekking tot de niet-hoogbegaafde leerlingen.
- Er is sprake van onderlinge kwaliteitsverschillen tussen leerkrachten op aspecten als de vaardigheid om te differentiëren naar niveau en de vaardigheid om kinderen actief te betrekken bij hun eigen leerproces. Tegelijk heeft de school sterke instrumenten in handen om deze onderlinge verschillen te verkleinen: een lerende organisatie-cultuur, waarin intensief wordt samengewerkt en uitgewisseld (onder andere middels intervisie). Een aandachtspunt is om helder met ouders te communiceren rond de overdracht, met name in het geval van zorgleerlingen.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Basisschool Den Bijstere beschikt op alle groepen over extra handen op de groep in de vorm van leerkrachten, stagiaires, Lio's, flexen en / of onderwijsassistenten. Den Bijstere is een opleidingsschool, vandaar dat er veel stagiaires beschikbaar zijn. Ook worden ouders ingezet, om met kleine groepjes kinderen te lezen, te flitsen en knutselactiviteiten te doen.

De onder-, midden- en bovenbouw beschikken over een middenplein. Bij de kleuters wordt het plein als speelruimte benut. Bij de midden- en bovenbouw staan hier computers en tafels om met groepjes aan te werken. Ook de aula wordt benut om met groepjes te werken en hier is tevens een leegstaand lokaal dat gebruikt wordt om met individuele kinderen of groepjes te werken. Tijdens de observatie werden de beschikbare ruimtes intensief benut.

Tenslotte beschikt het team van Den Bijstere over verschillende specialisaties op hbo- of wo-niveau:

Leerkracht 1-2 A volgt opleiding Specialist Jonge Kind

Leerkracht 1-2 B heeft PMKT-opleiding

Leerkracht 1-2 C heeft BSM (Brain Stimulating Method) opleiding

Leerkracht groep 3-4 heeft RT opleiding

Leerkracht groep 4 Master Sen afgestudeerd op Hoogbegaafdheid

Leerkracht groep 5 Master Sen afgestudeerd op gedrag, zij volgt nu SVIB opleiding

Leerkracht groep 6 Opleiding rekencoördinator

Leerkracht groep 7 master Sen afgestudeerd op Autisme en gedrag

Leerkracht groep 7-8 Master Sen IB, afgestuurd op dyslexie, taalcoördinatorenopleiding

Leerkrachtondersteuner die werkt met leerling SvD heeft RT opleiding afgerond en training Leespraat

Adjunct directeur heeft RT opleiding afgerond, volgt momenteel Magistrium Basisbekwaam.

IB heeft verkorte opleiding tot IB afgerond, volgt momenteel cursus kindercoaching.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- Een gevolg van de oriëntatie op een passend aanbod voor hoogbegaafde leerlingen zal onder meer behelzen dat er voor deze groep nieuwe methodes en / of materialen worden aangeschaft.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school

Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

Bij basisschool Den Bijstere zijn de leerkrachten eigenaar met betrekking tot de extra ondersteuning aan leerlingen. Maar ook op organisatieniveau staan zij aan het roer; de adjunct-directeur faciliteert de leerkrachten om een visie te ontwikkelen en besluiten te nemen, bijvoorbeeld over wat de speerpunten zijn in het schoolbeleid. Een belangrijke drijfveer voor het team is: hoe maken we zichtbaar naar ouders wat we doen?

Gehanteerde volsystemen zijn ESIS, Cito LOVS - alleen voor analyse als ESIS niet voldoet, methodegebonden toetsen, sociogrammen in de klas, Kijk voor kleuters voor sociaal-emotionele competenties.

Er worden groepsplannen gemaakt voor rekenen, lezen en spelling. Verplichte aspecten hierin zijn: groepsindeling, doelen en logo van de school. De plannen moeten vooral praktisch zijn voor de leerkrachten. Er wordt ook met individuele handelingsplannen gewerkt. Den Bijstere werkt met een zorgprotocol met daarin een stappenschema. Er is een jaarplanning met zorgspreekuren.

Zowel op stichtingniveau als schoolniveau zijn er protocollen beschikbaar. In de zorgmap zijn de protocollen op groeps- en handelingsplannen te vinden. Protocollen die momenteel van toepassing zijn, zijn dyslexie, medisch handelen, suikerziekte, hulp door externen onder schooltijd. Voor dyscalculie is er geen protocol.

Ouders bij Den Bijstere ervaren: mijn kind wordt hier gezien. Dat ervaren ouders zo tijdens de kindgesprekken. Zij kunnen daarop aanvullen en worden als serieuze partner gezien. Er is aandacht voor onderdelen waar kinderen niet zo sterk in zijn - er is minder aandacht voor de diagnosticeren van de oorzaken van leerproblemen. Ouders hebben wel het gevoel dat het initiatief in eerste instantie bij hen ligt. En dat als je 'binnen komt' bij de leerkracht, vervolgens alles bespreekbaar en mogelijk is. Maar niet alle ouders zijn in staat om dat initiatief te nemen. De signalering van hoogbegaafdheid laat volgens sommige ouders te wensen over. En ook op het punt van overdracht zijn sommige ouders kritisch: ze hebben het idee dat effectieve werkwijzen die met de ene leerkracht zijn afgesproken door de volgende leerkracht niet altijd worden overgenomen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- Scholen die al ver zijn met de ontwikkeling van een hoogbegaafdenaanbod beschikken meestal over een beleidsplan op dit punt. Daarin kan ook worden opgenomen wat de aanpak is voor meerbegaafde kinderen die net onder de normering voor hoogbegaafdheid vallen, maar op veel punten wel kunnen meeprofiten van het aanbod dat voor de hoogbegaafde leerlingen wordt ontwikkeld.

- De communicatie met ouders blijft een punt van aandacht. Het team heeft hier in de afgelopen jaren al een grote slag in gemaakt, door letterlijk de gordijnen open te gooien en ouders expliciet welkom te gaan heten. Toch ervaart in elk geval een deel van de ouders de behoefte aan meer informatie en communicatie door leerkrachten met betrekking tot zorgkinderen en de werkwijze van de school op dit punt. Vanuit andere scholen weten we ook dat juist de 'lichte zorgvragen' van ouders (en in veel gevallen zorgvragen van ouders waarbij de leerkracht die zorg over het kind niet deelt) ruis ontstaat tussen ouders en school. Zeker bij een heterogene ouderpopulatie als bij Den Bijstere is het zaak om juist daar alert op te zijn.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.

Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Vanuit basisschool Den Bijstere is met regelmaat overleg met scholen in hetzelfde voedingsgebied, met name met betrekking tot leerlingen die (willen) overstappen. Vanuit Den Bijstere is het contact met de Pabo aangehaald, om optimaal te kunnen profiteren van de samenwerking die ontstaat via de vele stagiaires. Zo is er een opleidingscoach vanuit de Pabo beschikbaar voor de stagiaires in de verschillende scholen in de buurt.

Op het niveau van Plein013 neemt basisschool Den Bijstere deel aan de netwerkbijeenkomsten voor directeurs en voor ib'ers.

Den Bijstere valt onder het schoolbestuur Tangent. De functionarissen zitten in netwerken van Tangent en de directeurs weten redelijk goed welke expertise er waar beschikbaar is. Maar het Tangent-netwerk bereikt de leerkrachten niet. Zo zouden de kleuterleerkrachten wel op andere scholen willen kijken, maar de vraag vanuit de leerkrachten is hoeveel tijd en energie dit mag kosten.

De consulent Plein013 heeft expertise op ZML-kinderen en zet volgende week een netwerk op op dit vlak. Voor vragen over executieve functies neemt de ib'er contact op met Plein013. Verder is het Steunpunt Hoogbegaafden ingeschakeld en is vanuit de school gebruik gemaakt van de Talentklas.

Samenwerking met het so en sbo is er, maar kan moeizaam verlopen in verband met tegengestelde belangen. Indien verwezen wordt vanuit de school - maar dit gebeurt weinig -, is er wel goede samenwerking. Er vindt echter geen terugkoppeling plaats vanuit het so/sbo. Inpandig is een peuterspeelzaal, van waaruit zo'n 75% van de kinderen doorstroomt naar de school. De ib'er observeert op de peuterspeelzaal en geeft indien nodig handelingsadviezen. Verder is er sprake van een warme overdracht. Voor de leidsters is de schooldirecteur het eerste aanspreekpunt, het contact is nauw. Er is structureel overleg met de peuterspeelzaal, de thema's worden afgestemd en er is een gezamenlijke ouderavond. De overdracht vanuit kinderdagverblijven gebeurt aan de hand van het overdrachtdossier dat is voorgescreven door de gemeente Tilburg. Er wordt altijd contact opgenomen bij de overdracht. Met het VO vindt warme overdracht plaats; meestal wordt dat geclusterd en komt het vo naar de school. Bij de overdracht van zorgkinderen is de ib'er betrokken.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- Uit het teamgesprek sprak nieuwsgierigheid van leerkrachten naar de mogelijkheden om meer los van methodes te werken. Die nieuwsgierigheid komt heel natuurlijk voort uit het feit dat men zich in de afgelopen jaren het werken met groepsoverzichten en groepsplannen goed heeft eigen gemaakt, waardoor het zicht op de leerbehoeften scherper worden en de gebruikte methodes soms gaan knellen - bijvoorbeeld in het geval van hoogbegaafde leerlingen. Het zou heel inspirerend kunnen werken om een kijkje te nemen bij een school die het methodegebonden werken heeft losgelaten. Wellicht vormen de uitkomsten van deze auditronde een goede aanleiding om eens zo'n uitwisseling te organiseren binnen het verband van Plein013 of het schoolbestuur.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

Het team kan zich vinden in de stelling dat de invoering van Passend Onderwijs maakt dat teamleden nog deskundiger zijn geworden. Teamleden zijn nog beter gaan kijken naar de onderwijsbehoeften van kinderen. Van daaruit zijn ze gaan kijken naar wat het team al aan expertise in huis heeft en wat aanvullend nog nodig is. Er zijn werkgroepen ingesteld voor lezen, taal, rekenen. Er zijn collega's die een extra studie gedaan hebben. De opgedane kennis wordt met collega's gedeeld tijdens interne studiedagen. Het feit dat men deze expertise zelf in huis heeft werkt goed voor de implementatie en borging. Zo heeft een collega de master SEN hoogbegaafdheid en is bezig om daarvoor een werkplan op te stellen.

Er is niet één voorkeur met betrekking tot de stelling 'klassenverkleining of meer handen op de groep'. Er wordt gesteld dat voor combinatiegroepen extra handen handiger zijn ivm splitsing op basisinstructie, terwijl op een jaargroep een kleinere groep de voorkeur lijkt te hebben - zodat je zicht houdt op alle kinderen. Vergeleken met zo'n 15 jaar geleden is het zo dat meer kinderen extra ondersteuningsbehoeften hebben, mede vanwege het betere zicht dat men op de individuele onderwijsbehoeften heeft gekregen. Risico is dan dat het 'gewone kind' uit beeld verdwijnt. Ook is instructie in kleine groepjes efficiënter. En grote klassen doen fysiek iets met kinderen; daarom hebben de teamleden gezamenlijk gekeken naar de inrichting, zoals de plaats van de instructietafel. De stelling dat door Passend Onderwijs de gewone leerling te weinig aandacht krijgt roept de vraag op wie de 'gewone leerling' is. Gewone klassen zijn voortaan veel diverser en de teamleden benoemen dat ze nu ook meer diversiteit aankunnen. Er heeft een omslag plaatsgevonden van denken vanuit problematieken naar denken vanuit behoeften. Op elk gebied worden kinderen geclusterd. Vroeger was de vraag: komen leerlingen mee met de leerstof? Nu is de vraag: komen leerlingen tot leren? Vroeger kwamen leerlingen in een RT-groepje terecht, nu blijven leerlingen veel meer binnen de klas. In die lijn heeft er ook een verschuiving plaatsgevonden van vorig jaar nog RT (buiten de groep) naar dit jaar meer extra handen op de groep. Groepen worden meer geclusterd. Leerkrachten vragen andere teamleden om advies: Hoe kan ik (zelf) met dit kind verder?

5 à 6 jaar geleden zijn de leerkrachten begonnen met het maken van groepsplannen. Ze ervaren dat ze daar handiger in worden en het programma en de methode meer kunnen gaan loslaten. Het kost tijd om dit te leren en het is ook een kwestie van durf, zeker voor leerkrachten die dit niet in de opleiding hebben geleerd.

In de onderbouw zijn er leerkrachten die ervaring hebben met het werken op basis van leerlijnen, waarbij methodes 'slechts' als bronnenboek functioneren. De invoering van Kijk! heeft geholpen om zicht te krijgen op de ontwikkelingslijnen.

De ontwikkeling binnen de school is nu dat onderbouw en middenbouw op dit punt wat naar elkaar toe groeien. Dit heeft veel te maken met de introductie van kindgesprekken en de ontwikkeling om kinderen steeds meer tot eigenaar te maken van hun eigen leren, bijvoorbeeld door ze hun eigen leerdoelen te laten formuleren.

Regelmatig gaan teamleden met elkaar het gesprek aan tot hoe ver ze gaan in het insteken op de verschillende behoeften van kinderen. Soms moet je 1 stap terug zetten voordat je verder kunt, zo ervaren leerkrachten. Bijvoorbeeld in een groep eerst werken aan de sociale verhoudingen voordat je kunt gaan differentiëren op cognitieve verschillen.

De teamleden zijn over het algemeen van mening dat zorgleerlingen op een school ouders niet afschrikken. Integendeel, ouders vinden het geweldig als een school kinderen de zorg kan bieden die ze nodig hebben, zoals bijvoorbeeld een kind met Down. Maar ook juist voor kinderen aan de bovenkant. Nietemin gaat er een negatief effect van uit als een kind een flinke stempel op de sfeer in de groep drukt, als kinderen daardoor bang worden. Het is ook belangrijk dat ouders hier heel goed in meegenomen worden. Vanuit het belang van het kind moeten ouders worden meegenomen in het proces en soms ook opgevoed.

Bijlage: Opbrengsten interview

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*
 - ☐ weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
 - ☐ laag
 - ☐ gemiddeld
 - ☐ hoog
 - ☐ matig
 - ☒ sterk

Er is sprake van een zeer geméleerde populatie op Den Bijstere. Gedurende enkele jaren was de toestroom van kinderen met laag opgeleide ouders relatief groot. Bewust is toen ingezet op profilering op inhoud, zodat ook hoger opgeleide ouders zich weer aangesproken zouden voelen.

- *thuis taal:*

- ☒ weinig
- ☐ matig
- ☐ sterk

Er zijn weinig anderstalige kinderen op Den Bijstere. De instroom van Poolse kinderen is inmiddels weer wat afgenomen. Enkele kinderen met een Turkse, Marokkaanse, Chinese achtergrond.

- *culturele achtergrond*

- ☒ weinig
- ☐ matig
- ☐ sterk

De leerlingenpopulatie is grotendeels autochtoon-Nederlands. Naast enkele kinderen van Turkse, Marokkaanse en Chinese komaf zijn er ook kinderen met Surinaamse en Antilliaanse wortels, Sierra-Leone en een aantal kinderen afkomstig van een woonwagenkamp.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.:

- *niveau van leren*
 - ☐ weinig
 - ☐ matig
 - ☒ sterk

Er zijn grote verschillen in leren tussen kinderen, variërend van een ZML-leerling tot hoogbegaafde kinderen. De geïnterviewden benoemen ook een extreem verschil in voorkennis die kinderen mee naar school nemen. Met drie niveaugroepen werken is daarom niet altijd genoeg om alle kinderen te bedienen.

- *leerstijlen*

- ☐ weinig
- ☐ matig
- ☐ sterk

Is geen relevantie vraag - kinderen bezitten niet een specifieke leerstijl. In het aanbod hebben leerkrachten aandacht voor onder meer het visueel maken van lesstof. En zij proberen doelgericht verschillende aanpakken, zoals coöperatief leren, in te zetten.

Hoeveel leerlingen hebben

- speciale behoeften in het verwerken van informatie
 - ☐ weinig (minder dan 20%)
 - ☐ een matig aantal (20 tot 40%)
 - ☐ veel (meer dan 40%)

De vraag die dit aspect oproept is: 'Wat is speciaal?'

- speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)
 - ☒ weinig (minder dan 20%)
 - ☐ een matig aantal (20 tot 40%)
 - ☐ veel (meer dan 40%)

Volgens de geïnterviewden wordt er minder opgekeken van afwijkend gedrag dan enkele jaren geleden. De omslag is gemaakt naar: Wat heeft dit kind nodig? Dit is een kwestie van voortschrijdend inzicht in combinatie met de expertise die men nu op dit punt in huis heeft (onder meer de consulent Plein013) en de intervisie die men organiseert. Ook wordt benoemd dat de rol van de ib'er is veranderd toen de vorige ib'er vertrok. De huidige ib'er richt zich meer op hoe de leerkrachten kunnen omgaan met de ondersteuningsbehoeften van de kinderen. En het team gaat snel met elkaar in overleg over knelpunten, samen met de ib'er en de consulent.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

	1	2	3	4	
a) overdragen van kennis	☐	☒	☒	☐	zelf ontdekken
b) kennis verwerven	☐	☒	☒	☐	werken met kennis
c) klassikaal leren	☐	☐	☒	☒	individueel en groepjes-leren
d) sturing van het leren door de leerkracht	☐	☒	☒	☐	leerlingen sturen eigen leren
e) alle leerlingen op basisniveau brengen	☐	☐	☒	☐	het maximale uit elke leerling halen
f) leerstof bepaalt leerweg	☐	☐	☒	☒	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
g) nadruk op gestructureerde opdrachten	☒	☐	☐	☐	nadruk op vrije opdrachten
h) gelijke normering prestaties	☐	☒	☐	☐	beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties
i) beoordeling door leerkracht	☐	☒	☐	☐	zelfbeoordeling door leerling
j) evaluatie onderwijs door leerkracht	☐	☐	☒	☐	evaluatie samen met leerlingen

Een kernwaarde van de school is onderzoeken. De methode wereldoriëntatie is gekozen omdat deze geschikt is om kinderen te laten ontdekken. Tegelijk zijn de geïnterviewden het erover eens dat leerkrachten op sommige momenten nog te strak aan methodes vast houden. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen leerkrachten onderling en ook tussen vakken: taal en rekenen zijn meer methodegestuurd. Er wordt veelvuldig geclusterd om kinderen op hun eigen niveau te kunnen bedienen. Daarin wordt creatief te werk gegaan, zoals het inzetten van de leraarondersteuner die ook de RT-opleiding heeft gedaan en begeleiding biedt aan een leerling met het syndroom van Down. Voor kinderen aan de onderkant is er heel veel aanbod. Voor kinderen aan de bovenkant is dat wisselend - daarin zijn verschillen tussen de groepen, zo geeft ook de aanwezige ouder aan. Kinderen worden voor- en doorgetoetst om het niveau goed te kunnen bepalen. Wat betreft kindkenmerken zoals werkhouding is er niet altijd ruimte om hier een passend aanbod op te bieden. Bij Den Bijstere ligt de nadruk op gestructureerde opdrachten, vanuit de behoefte van leerkrachten om de leerling-output te kunnen beoordelen. Bij het team is behoefte ontstaan aan een andere rapportvorm. Het huidige rapport strookt niet met de huidige werkwijze waarbij met individuele kinderen van doel naar doel wordt gewerkt. Dit punt staat voor volgend jaar op de agenda.

Tenslotte hebben leerlingen een stem in hoe het onderwijs wordt vormgegeven. Leerkrachten gaan regelmatig met leerlingen in gesprek over hoe ze de lessen ervaren.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- ☒ vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- ☒ vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen
- ☒ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

Alle vier de vormen komen voor. De meeste werkvormen staan in de groepsplannen opgenomen.

Bij Den Bijstere wordt ook groepsdoorbrekend gewerkt. Zo heeft een leerling uit de onderbouw een maatje uit groep 8 mogen kiezen voor sociaal-emotionele ondersteuning.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ☐ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- ☒ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- ☐ nee, niet of nauwelijks

Dit gebeurt incidenteel. De geïnterviewde ouder geeft aan dat op dit punt nog ruimte is voor groei.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)?

Er is sprake van 3 combinatiegroepen 1-2, jaargroepen 1 tot en met 8 en 2 combinatiegroepen (3-4 en 7-8). De combinatiegroepen 1-2 zijn een bewuste keuze, om oudste en jongste kleuters van elkaar te kunnen laten profiteren. De combinatiegroepen in de midden- en bovenbouw zijn om praktische redenen samengesteld. Niettemin geeft de leerkracht van groep 3-4 tijdens de observatie aan dat zij het combineren van deze groepen als een leuke uitdaging ziet, die kansen biedt voor de kindontwikkeling.

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis): **100%**

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

80% -

Er valt nog een slag te maken in het differentiëren.

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

95% -

Pedagogisch zijn de leerkrachten heel sterk. Ze zien de kinderen heel goed en spelen er op in.

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling: **85%**

Alle leerkrachten voeren kindgesprekken. Enkele doen dit veelvuldig en op eigen initiatief, andere moeten dit nog leren.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- ☐ vooral individuele aanpak van leerkrachten
- ☐ aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- ☒ teamaanpak

*De kijk van de professionals op dit aspect is dat er sprake is van een teamaanpak. De begeleiding van leerlingen wordt tussen leerkrachten besproken en overgedragen, de groepsplannen worden gezamenlijk besproken, er is sprake van een heldere zorgstructuur.
Vanuit de ouders wordt dit niet altijd zo ervaren. Ouders van zorgkinderen ervaren soms discrepanties in de werkwijze van het ene op het andere jaar.*

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- ☐ niet of nauwelijks
☒ soms
☐ vaak

Naar de inbreng van leerlingen wordt wel geluisterd. Indien mogelijk, neemt de leerkracht die inbreng mee in haar werkwijze. Er zijn kindgesprekken, er is een tevredenheidsonderzoek. Er wordt met kinderen gesproken over 'Hoe leer jij het makkelijkst?'

Met ouders wordt veel gesproken over: Wat is nodig voor dit kind? Zo doet bijvoorbeeld een ouder pre-teaching met haar kind. En heeft een vader les gegeven op groep 3 aan de rekentijgers, op eigen verzoek. Maar wat betreft de wijze van lesgeven van de leerkrachten voelt de geïnterviewde ouder zich niet betrokken.

Teamexpertise

*Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.*

Gezamenlijke expertise zit op de volgende aspecten:

- werken met groepsoverzichten en groepsplannen
- coöperatief leren
- woordenschat
- Vreedzame School
- Kind op de gang
- gesprekstechnieken

Er zijn werkgroepen gevormd op taal, rekenen en zorg.

En teamleden die zich vanuit het scholingsbudget scholen op thema's als hoogbegaafdheid hebben de taak om anderen van het team daarover te informeren.

Omdat de RT'er die tevens rekenspecialist was, niet meer werkzaam is binnen de school wordt momenteel de behoefte gevoeld aan een nieuwe rekenspecialist.

Bijlage van de school:

Diverse leerkrachten hebben een Master Sen of eerder een vergelijkbare opleiding afgerond. Ook volgen diverse leerkrachten op dit moment een opleiding. Hieronder een overzicht met de meest relevante gegevens:

Leerkracht 1-2 A volgt opleiding Specialist Jonge Kind

Leerkracht 1-2 B heeft PMKT-opleiding

Leerkracht 1-2 C heeft BSM (Brain Stimulating Method) opleiding

Leerkracht groep 3-4 heeft RT opleiding

Leerkracht groep 4 Master Sen afgestudeerd op Hoogbegaafdheid

Leerkracht groep 5 Master Sen afgestudeerd op gedrag, zij volgt nu SVIB opleiding

Leerkracht groep 6 Opleiding rekencoördinator

Leerkracht groep 7 master Sen afgestudeerd op Autisme en gedrag

Leerkracht groep 7-8 Master Sen IB, afgestuurd op dyslexie, taalcoördinatorenopleiding

Leerkrachtondersteuner die werkt met leerling SvD heeft RT opleiding afgerond en training Leespraat

Adjunct directeur heeft RT opleiding afgerond, volgt momenteel Magistrum Basisbekwaam.

IB heeft verkorte opleiding tot IB afgerond, volgt momenteel cursus kindercoaching.

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen

op de leslocatie:

- Extra begeleiding
- in de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

Te gebruiken afkortingen voor functionarissen:

(Lkr. = leerkracht, Vlkr. = vakleerkracht, OA = onderwijsassistent, RT = remedial teacher, AB = ambulante begeleider, OU = ouder/verzorger, LIO = leerkracht in opleiding, ST = stagiaire)

Groep	Functionaris(sen)	Aantal uren per week	Aantal betrokken lln.
1-2 a	Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	0 2.25 0 0 Div, niet structureel 0 0	- 1 - - Allen - -
1-2 b	Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	0 0 1,5 1 Div, niet structureel 3 dagen 0	- - 2 1 Allen Allen -
1-2 c	Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	0 0 0 0 Div, niet structureel 0 2 dag	- - - - Allen - Allen
3	Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	2 5 0 0 Div, 0 1 dag	Allen 10 0 0 Allen 0 allen
3-4	Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	2 5 0 0 Div 0 2 dagen Pabo, 2 dagen OA	Allen 10 0 0 Allen 0 allen
4	Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	2 5 0 0 Div 0 2 dagen	Allen 10 0 0 Allen 0 allen
5	Vlkr Oa Rt	2 5 0	Allen 10 0

	Ab Ou Lio st	0 Div 0 2 dagen	0 Allen 0 allen
6	Lkr Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	1,5 1,5 1,5 3 0 Div 0 0	8 Allen 1 1 0 Allen 0 0
7	Lkr Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	1,5 1,5 0 0 0 Div 0 2 dagen	8 Allen 0 0 0 Allen 0 allen
7-8	Lkr Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	1,5 1,5 0 0 0 Div 0 0	8 Allen 0 0 0 Allen 0 0
8	Lkr Vlkr Oa Rt Ab Ou Lio st	1,5 1,5 0 0 0 Div 0 0	8 Allen 0 0 0 Allen 0 0
Gymdocent	ST	2 dagen	De stagiaires worden onder andere ingezet om beter te kunnen differentiëren. Specifiek bij groep 6 wordt een stagiaire ingezet om leerling met SvD te begeleiden.
alg	Consulent IB SMW Flex A Flex B	8 3 dagen 5 uur in de week 2 dagen in de week 2 dagen in de week	Deze Flexen worden ingezet om de leerkrachten te ondersteunen in hun lesgevende taken

- **buiten** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

Op het niveau van de bouwen wordt gezocht naar mogelijkheden om te clusteren. De flexen en de stagiaires worden hiertoe ingezet. Bijvoorbeeld voor een groepje jaar 6-7-8 dat vertraagd is op spelling.

Of om te compacten en verrijken met een groepje 6-7-8. Er zijn veel stagiaires beschikbaar, want Den Bijstere is een opleidingsschool.

Ook worden er ouders ingezet om met kleine groepjes kinderen te lezen, te flitsen en knutselactiviteiten te doen.

De administratief medewerker (met RT-achtergrond) begeleidt een leerling met Down buiten de groep.

Ook is er begeleiding aangevraagd vanuit het Steunpunt Hoogbegaafden. Zo is 8 uur begeleiding geboden voor een kleuter en de school probeert de aangereikte kennis breder in te zetten.

Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale didactische kenmerken

Aangepaste leerlijnen:

- x alternatieve methodes, nl. leespraat en aangepaste schrijfmethode voor leerling met SvD
- ☐ gericht op zelfredzaamheid, nl.
- x met een lager tempo, veel herhalen, nl. Veilig in Stapjes, Maatwerk Rekenen,
- ☐ die (veel/snel) lezen vermijden, nl.
- ☐ gericht op auditieve informatieverwerking, nl.
- ☐ gericht op visuele informatieverwerking, nl.
- ☐ gericht op sensomotorische informatieverwerking, nl.
- ☐ uitgaand van sterk eigen probleemoplossend vermogen, nl.
- ☐ anders, nl

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken

Onderwijsmaterialen ondersteunend bij:

- X methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. communicatiekoffer, kids skills (beide worden incidenteel gebruikt)
- ☐ begrenzing van het gedrag, nl.
- ☐ uitdaging tot alertheid en activiteit, nl.
- ☐ het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen, nl.
- ☐ begrip voor sociale interactie (met de volwassenen en de leeftijdsgenoten in de eigen omgeving), nl.
- ☐ anders, nl

Aanpassingsvermogen aan kindspecifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen)

- Aanwezige materialen (zoals zitballen, 'sissel'-kussens voor hyperactieve kinderen, fysiotherapeutische materialen voor revaliderende kinderen, basis verpleegmaterialen voor langdurig zieke kinderen, MRT-materialen³ aangepast schrijfmateriaal, aangepast meubilair)
- Aangepast meubilair voor leerling met SvD, enkele wiebelkussens, veel herriestoppers, enkele kinderen schrijven met een grippeer (stetro)

De aanwezige orthotheek in combinatie met internet biedt heel veel mogelijkheden. Momenteel wordt het rekenmateriaal geclusterd. Er wordt geïnventariseerd: wat is er in de school? en waar is het te vinden? Als leerkrachten enthousiast zijn over nieuw materiaal presenteren zij dit op een studiedag aan het team.

Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school

De onder-, midden- en bovenbouw beschikken over een middenplein. Bij de kleuters wordt het plein als speelruimte benut. Bij de midden- en bovenbouw staan hier computers en tafels om met groepjes aan te werken. Ook de aula wordt benut om met groepjes te werken en hier is tevens een leegstaand lokaal dat gebruikt wordt om met individuele kinderen of groepjes te werken.

aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften

Er is een bewegingsruimte voor de kleuters.

aparte extra ruimtes voor verzorging / rust

-

³ MRT= motorische remedial teaching

Buitenruimten

Den Bijstere beschikt over een natuurlijk schoolplein met veel groen en verstopplekken.

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
	x	visuele beperkingen
		auditive beperkingen
		spraak/taal belemmeringen
x		cognitieve beperkingen
x		motorische beperkingen
		beperkingen door langdurige ziekte
x		Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
x		ADHD
x		dyslexie
		overige psychiatrische aandoeningen
x		gedragsproblemen
		onderwijsachterstanden andere culturen
x		anders, nl. hoogbegaafdheid

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nog niet</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW			x	
Bureau Jeugdzorg		x		
GGD			x	
GGZ		x		
MEE		x		
(Kinder)ziekenhuis		x		
Revalidatiekliniek	x			
Justitiële inrichting		x (ouders)		
Gemeente, leerplicht				x
Politie			x	
Traverse				x
Kompaan en de bocht			x	
Integrale vroeghulp			x	
Veilig thuis			x	
Anders: voor gastlessen op school COC, Bureau Halt			x	

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- *het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*
De leerkracht is eigenaar.
- *de plaats van de extra ondersteuning binnen het beleid van de school*
De beleidsvorming ligt steeds meer bij de leerkrachten; de directeur volgt daarin de leerkrachten en zet zaken op papier. Een belangrijke drijfveer voor het team is: hoe maken we zichtbaar naar ouders wat we doen?
- *volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*
ESIS, Cito LOVS - alleen voor analyse als ESIS niet voldoet, methodegebonden toetsen, sociogrammen in de klas, Kijk voor kleuters, Kijk voor sociaal-emotionele competenties.
- *planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*
Er worden groepsplannen gemaakt voor rekenen, lezen en spelling. Verplichte aspecten hierin zijn: groepsindeling, doelen en logo van de school. De plannen moeten vooral praktisch zijn voor de leerkrachten. Er wordt ook met individuele handelingsplannen gewerkt. Den Bijstere werkt met een zorgprotocol met daarin een stappenschema. Er is een jaarplanning met zorgspreekuren.
- *aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)*
Zowel op stichtingniveau als schoolniveau zijn er protocollen beschikbaar. In de zorgmap zijn de protocollen op groeps- en handelingsplannen te vinden. Protocollen die momenteel van toepassing zijn, zijn dyslexie, medisch handelen, suikerziekte, hulp door externen onder schooltijd. Voor dyscalculie is er geen protocol.
- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:*
 - *het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling*
 - *het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*

Ouders bij Den Bijstere ervaren: mijn kind wordt hier gezien. Dat ervaren ouders zo tijdens de kindgesprekken. Zij kunnen daarop aanvullen en worden als serieuze partner gezien. Er is aandacht voor onderdelen waar kinderen niet zo sterk in zijn - er is minder aandacht voor het diagnosticeren van de oorzaken van leerproblemen. De geïnterviewde ouder geeft aan dat ouders zich bij de verdere begeleiding deels betrokken voelen. Ouders hebben wel het gevoel dat het initiatief in eerste instantie bij hen ligt. En dat als je 'binnen komt' bij de leerkracht, vervolgens alles bespreekbaar en mogelijk is. Maar niet alle ouders zijn in staat om dat initiatief te nemen. De signalering van hoogbegaafdheid laat volgens sommige ouders te wensen over. En ook op het punt van overdracht zijn sommige ouders kritisch: ze hebben het idee dat effectieve werkwijzen die met de ene leerkracht zijn afgesproken door de volgende leerkracht niet altijd worden overgenomen. De ouder moet dan met de nieuwe leerkracht weer opnieuw het gesprek aangaan. Omgekeerd ervaren sommige leerkrachten dat ze aan ouders moeten trekken. 'Je wilt partner zijn met de ouder, maar het wisselt of dat lukt.' Bij zorgroutes is altijd contact met ouders, en onder een handelingsplan zetten ouder en kind een handtekening.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen waarmee de school haar voedingsgebied deelt? Kent de school de andere scholen, bijvoorbeeld hoe de andere scholen omgaan met extra ondersteuning en hoe zij omgaan met verschillen?*

Er is veel contact met scholen in hetzelfde voedingsgebied, soms op directieniveau, soms op het niveau van de ib'er. Recent heeft intensief contact plaatsgevonden met een school van waaruit een leerling wilde overstappen naar Den Bijstere. Uiteindelijk is in goed overleg besloten dat de leerling op de eigen school bleef. Vanuit Den Bijstere is het contact met de Pabo aangehaald, om optimaal te kunnen profiteren van de samenwerking die ontstaat via de vele stagiaires. Zo is er een opleidingscoach vanuit de Pabo beschikbaar voor de stagiaires in de verschillende scholen.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de overige reguliere basisscholen binnen Plein013?*
Op het niveau van Plein013 neemt basisschool Den Bijstere deel aan de netwerkbijeenkomsten voor directeurs en voor ib'ers.
- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?*
Den Bijstere valt onder het schoolbestuur Tangent. De functionarissen zitten in netwerken van Tangent en de directeurs weten redelijk goed welke expertise er beschikbaar is. Maar het Tangent-netwerk bereikt de leerkrachten niet. Zo zouden de kleuterleerkrachten wel op andere scholen willen kijken, maar de vraag vanuit de leerkrachten is hoeveel tijd en energie dit mag kosten.
- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?*
De consultant Plein013 heeft expertise op ZML-kinderen en zet volgende week een netwerk op dit vlak. Voor vragen over executieve functies neemt de ib'er contact op met Plein013. Verder is het Steunpunt Hoogbegaafden ingeschakeld en is vanuit de school gebruik gemaakt van de Talentklas.
- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?*

Inpandig is een peuterspeelzaal, van waaruit zo'n 75% van de kinderen doorstroomt naar de school. De ib'er observeert op de peuterspeelzaal en geeft indien nodig handelingsadviezen. Verder is er sprake van een warme overdracht. Voor de leidsters is de schooldirecteur het eerste aanspreekpunt, het contact is nauw. Er is structureel overleg met de peuterspeelzaal, de thema's worden afgestemd en er is een gezamenlijke ouderavond. De overdracht vanuit kinderdagverblijven gebeurt aan de hand van het overdrachtdossier dat is voorgeschreven door de gemeente Tilburg. Er wordt altijd contact opgenomen bij de overdracht. Met het VO vindt warme overdracht plaats; meestal wordt dat geclusterd en komt het vo naar de school. Bij de overdracht van zorgkinderen is de ib'er betrokken.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de scholen voor sbo en so?*
Samenwerking met het so en sbo is er, maar kan moeizaam verlopen in verband met tegengestelde belangen. Indien verwezen wordt vanuit de school - maar dit gebeurt weinig -, is er wel goede samenwerking. Er vindt echter geen terugkoppeling plaats vanuit het so/sbo.